Ľudové nástroje - Harmonika, ústna harmonika :)

Fúkací viachlasný idiofonický nástroj s plošnými kovovými jazýčkami, mechanickým vháňaním vzduchu, s tónovým prejavom diatonickým.

Harmonika patrí k ľudovým hudobným nástrojom v širšom slova zmysle. Vznikla v Nemecku, no skoro sa rozšírila do väčšiny európskych krajín. Od začiatku minulého storočia sa gombičkové harmoniky pre ich ľahkú ovládateľnosť, tónovoreprodukčnú bohatosť a sebestačnosť stali pomerne obľúbenými nástrojmi najmä na východoslovenskom a stredoslovenskom vidieku. Nástup harmoník spadá do obdobia postupného úbytku ľudových muzikantov na sláčikové nástroje. V mnohých prípadoch nahradzujú chýbajúcu sprievodnú funkciu ľudových muzík k spevu a tancu. Gombičkové harmoniky našli na Slovensku uplatnenie predovšetkým ako nástroje sólové.

Ťahacia gombičková harmonika pozostáva z **mecha,** príslušného komplexu **otvorov** osadených kovovými **jazýčkami** a sústavy klapiek ovládaných **gombičkami.**

Mech na všetkých štyroch stranách bokov plášťa prechádza do väčšieho počtu ostrých záhybov, ktoré umožňujú niekoľkonásobne zväčšovať, resp. zmenšovať jeho objem a tým aj nasávať a vytláčať vzduch. Otvory s kovovými jazýčkami sú umiestnené v bočných zvislých paneloch na oboch stranách. V každom z nich sú z vnútornej strany umiestnené po 2 kovové jazýčky rozdielneho ladenia. Jeden jazýček sa rozkmitá pri nasávaní vzduchu do mecha, druhý pri jeho vytláčaní. Uvedené bočné otvory sú z vonkajšej strany uzavreté klapkami, ktoré bránia prúdeniu vzduchu ktorýmkoľvek smerom. Aby klapky tesnili dobre, sú opatrené poduškami. Klapky sú ovládané pomocou jednoduchého mechanizmu gombičkami. Na pravej strane sú umiestnené gombičky pre melodické hlasy, ovládajú sa prstami pravej ruky (vyjmúc palca, ktorý má funkciu stabilizátora ruky), na ľavej strane sú umiestnené gombičky pre basové a sprievodné (trojzvuky) hlasy, ovládané prstami ľavej ruky. Okrem toho hráč ľavou rukou rozťahuje a stlačuje mech. Pri hre má interpret harmoniku pomocou nosného remeňa zavesenú na pravom ramene.

Gombičkové harmoniky sú rôznych veľkostí a ladenia. Melodické hlasy tvoria jednu až tri diatonické sústavy (jednoradové až trojradové), basy a sprievodné akordy majú 2 až 8 harmonických jednotiek.

Podobnej akustickej povahy je aj **ústna harmonika,** dnes už pomerne veľmi rozšírený nástroj aj na vidieckom etniku. Aj ústnu harmoniku považujeme za ľudový nástroj v širšom slova zmysle.

Zdroje

Prevzaté a upravené z:

Ladislav Leng, *Slovenské ľudové hudobné nástroje*, Vydavateľstvo SAV, 1967.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania